بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

İSLAM KAHRAMANLARI

SERİ 17

MUHAMMED B. KÂSIM

Kur'an, Sahih Hadisler ve Tarih Kitaplarına Göre Sind'i Açan Genç Komutan

وَمَا لَكُمْ لَا تُقَٰتِلُونَ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ وَٱلْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ ٱلرِّجَالِ وَٱلنِّسَآءِ وَٱلْوِلْدَٰنِ ٱلَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَآ أَخْرِجْنَا مِنْ هَٰذِهِ ٱلْقَرْيَةِ ٱلظَّالِمِ أَهْلُهَا وَٱجْعَل لَّنَا مِن لَّدُنكَ وَلِيًّا وَٱجْعَل لَّنَا مِن لَّدُنكَ نَصِيرًا ﴿٧٥﴾

"Size ne oluyor da: "Rabbimiz! Bizi halkı zalim olan bu şehirden çıkar, katından bize bir sahip çıkan gönder, katından bize bir yardımcı lutfet" diyen zavallı çocuklar, erkekler ve kadınlar uğrunda ve Allah yolunda savaşmıyorsunuz?"

Nisâ Sûresi 4:75

HJ CHE ALİM HJ CHE HARON

quranscience.my | facebook.com/QuranScienceMY

Ücretsiz dijital sürümü okumak için okutun: quranscience.my

© 2026 M / 1448 H quranscience.my — ücretsiz kitap. Satılamaz.

TEŞEKKÜR

Bize zayıfları ve mazlumları savunmayı emreden Allah'a hamd olsun. Efendimiz Peygamberimiz Muhammed'e ﷺ, onun âline ve ashabına ve onun yolunu güzellikle takip edenlere — bunların arasında Sind fâtihi Muhammed b. Kâsım'a — salât ve selâm olsun.

Bu kitap özellikle sevgili eşime ithaf edilmiştir,

ZAHARAH MOHD LATİF;

sevgili çocuklarıma,

MUHAMMAD HAFİZ, NOOR HAZWANİ, ABDUL HAKİM, NOOR HİDAYAH, NOR AQİLA ve **NOR ATİQAH**;

ve damatlarımla gelinlerime,

FAZİLAH, MALEK, HANİN, FAİRİZAL ve **FİRWAN**.

İslam Kahramanları'nın bu on yedinci kitabı, Muhammed b. Kâsım es-Sekafî'nin hayatını anlatır: esir Müslüman kadınların feryadına cevap veren, Deybul'u fetheden, Kral Dâhir'i yenen, Sind halkına din özgürlüğü tanıyan ve sonunda siyasî çalkantıların kurbanı olarak Vâsıt zindanında vefat eden genç komutan. Kıssası, sabit olmayan hikâyeler de dahil olmak üzere kaynakları hakkında dürüstlükle anlatılmıştır. Allah bu ilmi faydalı ilimlerden — 'ilmun yuntefe'u bih — eylesin.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

BU E-KİTABIN KAPAĞI HAKKINDA

Bu e-kitabın kapağında hiçbir insan veya hayvan tasviri yoktur. Kapakta gün doğumunda Sind'deki ***İndus Nehri deltası***, suyun üzerinde sabah sisi, nehir kıyısında hurma ağaçları ve kum tepeleri görülür.

Uzakta ***bir liman şehrinin surları ve kapısı*** — Deybul'u hatırlatır — ve yanında ***erken dönem bir mescidin temelleri ve sütunları*** yer alır. Deybul'un yeri olduğuna inanılan Karaçi yakınlarındaki Banbhore kalıntıları, Güney Asya'nın en eski mescit temelleri arasındadır.

Ön planda, nehir kıyısındaki bir taşın üzerinde ***demir bir miğfer***, ***bir mızrak*** ve ***rulo mektuplar bulunan deri bir çanta*** durur — Muhammed b. Kâsım'ın Haccâc ile yazışmalarının ve Sind halkıyla yaptığı barış antlaşmalarının simgesi. İskeledeki gemiler, deniz yoluyla gönderilen askerî teçhizatı hatırlatır.

Alttaki ***koyu mavi şerit***, ***ince altın çizgilerle*** çerçevelenmiştir ve yazarın adı burada yer alır — tüm İslam Kahramanları kapakları uyumlu olsun diye Seri 1–16 kapaklarında olduğu gibi.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

İÇİNDEKİLER

MUHAMMED B. KÂSIM 5
1. MUHAMMED B. KÂSIM KİMDİR? 6
2. GENÇ BİR KOMUTAN: LİDERLİK YAŞLA ÖLÇÜLMEZ 7
3. SİND VE KRAL DÂHİR 8
4. "YETİŞ EY HACCÂC!" FERYADI 9
5. ESİRLERİN KURTARILMASI 11
6. TİTİZ BİR HAZIRLIK 12
7. DEYBUL'UN FETHİ 13
8. İNDUS'U GEÇİŞ: DÂHİR'E KARŞI SAVAŞ 14
9. DÂHİR'İN KIZLARI HİKÂYESİ: GERÇEK İLE EFSANE ARASINDA 15
10. SİND HALKI İÇİN DİN ÖZGÜRLÜĞÜ 16
11. SAVAŞMAYANLARA ADALET 18
12. ER-RÛR VE MULTAN 19
13. İKTİDAR DEĞİŞİKLİĞİ VE VÂSIT ZİNDANI 20
14. İMTİHANDA SABIR 21
15. SİND HALKININ AĞITI 22
16. MİRASI: GÜNEY ASYA'DA BÂBÜ'L-İSLÂM 23
17. MUHAMMED B. KÂSIM KISSALARININ KAYNAKLARI 24
18. ŞAHSİYETLER, YERLER VE KRONOLOJİ 25
19. MUHAMMED B. KÂSIM HAKKINDA SIKÇA SORULAN SORULAR 26
20. DERSLER VE SONUÇ 28
KAYNAKÇA 29
DESTEK VE BAĞIŞ 30

Renk rehberi: yeşil kutu = Kur'an ayeti; altın kutu = hadis; kahverengi kutu = siyer notu (siyer kitaplarının rivayeti); mavi tablo = karşılaştırma.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

MUHAMMED B. KÂSIM

Tarih kitaplarında anlatıldığına göre Serendib'den (Sri Lanka) Müslüman kadınları taşıyan bir gemi, Sind'deki Deybul limanı yakınlarında korsanlar tarafından ele geçirildi. Kadınlardan biri şöyle feryat etti: ***"Yetiş ey Haccâc!"*** Bu feryat Irak'a ulaştı ve birkaç yıl sonra Sakîf kabilesinden genç bir komutan esirleri kurtarmak için Sind'e geldi. Bu komutan ***Muhammed b. Kâsım es-Sekafî*** idi.

Orduyu yönettiğinde yalnızca on yedi yaşlarında olduğu söylenir. Yaklaşık üç yıl içinde (92–95 H / 711–714) Deybul'u fethetti, İndus Nehri'ni geçti, Kral Dâhir'i yendi ve Multan'a ulaştı. Daha önemlisi, Hindu ve Budist halka adaletle davrandı ve dinlerini yaşamalarına izin verdi. Fakat sonunda geri çağrıldı, hapsedildi ve henüz gençken vefat etti — Haccâc'ın ölümünü izleyen siyasî çalkantının kurbanı olarak.

Bu e-kitap, ***İslam Kahramanları*** serisinin on yedincisidir. Muhammed b. Kâsım'ın kıssası tarih kitaplarından, özellikle Belâzürî'nin Fütûhu'l-büldân'ından (hicrî 3. asır) ve daha sonraki Çaçnâme'den gelir. Bu sebeple her kıssanın kaynağı ve derecesi dürüstçe belirtilmiş — sabit olmayan Dâhir'in kızları hikâyesi dahil — dersleri Kur'an'a ve sahih hadislere dayandırılmıştır.

Muhammed b. Kâsım'ın kıssası, mazlumun feryadına cevap veren, adaletle yöneten ve kendisine yapılan haksızlığa sabırla katlanan bir gencin kıssasıdır.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

MUHAMMED B. KÂSIM KİMDİR?

Tam adı, Tâif'teki ***Sakîf*** kabilesinden ***Muhammed b. Kâsım b. Muhammed es-Sekafî*** dir. Hicrî 72 (yaklaşık 695) yılı civarında doğdu. Emevî Hilâfeti'nin doğu eyaletleri valisi ***Haccâc b. Yûsuf es-Sekafî*** nin yakın akrabasıydı; Haccâc, gençliğine rağmen ona askerî komutanlık emanet etti.

Sind'den önce Fars (İran) eyaletinde ordu komutanlığına getirildiği söylenir. Sind fethini yönettiğindeki gerçek yaşı kaynaklar arasında farklıdır, ancak çoğu onu henüz gençlik çağında veya yirmili yaşlarının başında olarak anlatır.

ADI VE LAKAPLARI

AD VEYA LAKAP	AÇIKLAMA
Muhammed b. Kâsım	Asıl adı
es-Sekafî	Tâif'teki Sakîf kabilesinden
Fâtihu's-Sind	Sind'in (bugünkü Pakistan) fâtihi
Genç komutan	Kaynakların çoğuna göre gençken ordu yönetti

ALINACAK DERSLER

Yaş, kabiliyetin ölçüsü değildir. İslam, kabiliyetli gençlere büyük sorumluluklar taşıma yolunu açar.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

GENÇ BİR KOMUTAN: LİDERLİK YAŞLA ÖLÇÜLMEZ

Bazıları bir gence ordu komutanlığı verilmesine şaşırabilir. Oysa Resûlullah ﷺ bizzat genç ***Üsâme b. Zeyd***'i büyük sahâbîlerin de bulunduğu bir orduya komutan tayin etmiş ve bu tayini savunmuştur:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 4469

حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ، حَدَّثَنَا مَالِكٌ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ ـ رضى الله عنهما أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم بَعَثَ بَعْثًا وَأَمَّرَ عَلَيْهِمْ أُسَامَةَ بْنَ زَيْدٍ، فَطَعَنَ النَّاسُ فِي إِمَارَتِهِ، فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم فَقَالَ " إِنْ تَطْعُنُوا فِي إِمَارَتِهِ فَقَدْ كُنْتُمْ تَطْعُنُونَ فِي إِمَارَةِ أَبِيهِ مِنْ قَبْلُ، وَايْمُ اللَّهِ إِنْ كَانَ لَخَلِيقًا لِلإِمَارَةِ، وَإِنْ كَانَ لَمِنْ أَحَبِّ النَّاسِ إِلَىَّ، وَإِنَّ هَذَا لَمِنْ أَحَبِّ النَّاسِ إِلَىَّ بَعْدَهُ ".

TERCÜME:

Abdullah b. Ömer'in rivayet ettiğine göre Resûlullah ﷺ bir birlik gönderdi ve başına Üsâme b. Zeyd'i komutan tayin etti. İnsanlar onun komutanlığını eleştirdi. Bunun üzerine Resûlullah ﷺ ayağa kalkıp şöyle buyurdu:

"Onun komutanlığını eleştiriyorsanız, daha önce babasının komutanlığını da eleştiriyordunuz. Allah'a yemin ederim ki o (Zeyd) komutanlığa layıktı, insanların bana en sevimlilerindendi; bu da (Üsâme) ondan sonra insanların bana en sevimlilerindendir."

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): İsmâil b. Ebû Üveys ← Mâlik b. Enes ← Abdullah b. Dînâr ← Abdullah b. Ömer رضى الله عنهما.

KAYNAK: İmam Buhârî, Sahîh-i Buhârî, Kitâbü'l-Megâzî, Hadis No. 4469.

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

Kaynak: sunnah.com/bukhari:4469

Kabiliyet ve emanet, bir liderin gerçek ölçüsüdür. Ama dürüst olmalıyız: Muhammed b. Kâsım'ın tayini akrabası Haccâc vasıtasıyla oldu ve onun kaderi de ileride Haccâc'ın kaderine bağlanacaktı.

ALINACAK DERSLER

Kabiliyetli gençlere fırsat verilmelidir; ölçü yalnızca yaş değil, liyakat ve emanettir.

SİND VE KRAL DÂHİR

TARİHÎ NOT: SINIRIN ÖTESİNDEKİ BİR ÜLKE

Sind, bugünkü Pakistan'ın güneyinde, İndus vadisinin çevresindeki bölgedir. O dönemde başkenti ***er-Rûr*** (Aror) olan Brahman bir hükümdar, ***Kral Dâhir*** tarafından yönetiliyordu. Halkı Hindu ve Budistlerden oluşuyordu.

Muhammed b. Kâsım'dan önce Müslümanlar Sind'e birkaç sefer düzenlemişti; bunlar arasında Ubeydullah b. Nebhân ve Büdeyl b. Tahfe el-Becelî'nin seferleri vardı — ikisi de başarısız oldu ve iki komutan da öldürüldü.

Rivayetin derecesi: Sind fethi tarihlerinde sahih bir senet olmadan rivayet edilmiştir. Kıssa meşhurdur ve tarih olarak kabul edilir, ancak sahih bir hadis gibi delil olarak kullanılamaz.

KAYNAK:
Belâzürî, Fütûhu'l-büldân; Ya'kûbî, Târîh; İbnü'l-Esîr, el-Kâmil fi't-târîh.

ALINACAK DERSLER

Önceki başarısızlıklar çabayı durdurmadı. Acı tecrübe, daha dikkatli bir hazırlık için ders oldu.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

"YETİŞ EY HACCÂC!" FERYADI

TARİHÎ NOT: SERENDİB'DEN GELEN GEMİLER

Belâzürî'nin rivayetine göre Serendib (Sri Lanka) kralı Haccâc'a, orada vefat eden Müslüman tüccarların kızlarını taşıyan gemiler gönderdi. Gemiler Deybul sularında korsanlar tarafından ele geçirildi. Yerbû' oğullarından bir kadın şöyle feryat etti: ***"Yetiş ey Haccâc!"*** Haber ulaşınca Haccâc "Buyur, geliyorum!" diye karşılık verdi. Kral Dâhir'den esirleri serbest bırakmasını istedi, fakat Dâhir korsanların kendi kontrolü dışında olduğunu söyledi.

Rivayetin derecesi: Sind fethi tarihlerinde sahih bir senet olmadan rivayet edilmiştir. Kıssa meşhurdur ve tarih olarak kabul edilir, ancak sahih bir hadis gibi delil olarak kullanılamaz.

KAYNAK:
Belâzürî, Fütûhu'l-büldân; Çaçnâme.

Mazlum din kardeşlerini savunmak, Resûlullah'ın ﷺ öğrettiği bir sorumluluktur:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 2442

حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ، حَدَّثَنَا اللَّيْثُ، عَنْ عُقَيْلٍ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، أَنَّ سَالِمًا، أَخْبَرَهُ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ ـ رضى الله عنهما ـ أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ " الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ، لاَ يَظْلِمُهُ وَلاَ يُسْلِمُهُ، وَمَنْ كَانَ فِي حَاجَةِ أَخِيهِ كَانَ اللَّهُ فِي حَاجَتِهِ، وَمَنْ فَرَّجَ عَنْ مُسْلِمٍ كُرْبَةً فَرَّجَ اللَّهُ عَنْهُ كُرْبَةً مِنْ كُرُبَاتِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ، وَمَنْ سَتَرَ مُسْلِمًا سَتَرَهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ".

TERCÜME:

Abdullah b. Ömer'in rivayet ettiğine göre Resûlullah ﷺ şöyle buyurdu: ***"Müslüman Müslüman'ın kardeşidir; ona zulmetmez ve onu (tehlikede) yalnız bırakmaz.*** Kim kardeşinin ihtiyacını giderirse Allah da onun ihtiyacını giderir. Kim bir Müslüman'ı bir sıkıntıdan kurtarırsa Allah da onu kıyamet gününün sıkıntılarından birinden kurtarır. Kim bir Müslüman'ın (ayıbını) örterse Allah da kıyamet günü onu örter."

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): Yahyâ b. Bükeyr ← Leys b. Sa'd ← Ukayl b. Hâlid ← İbn Şihâb ez-Zührî ← Sâlim b. Abdullah ← Abdullah b. Ömer رضى الله عنهما.

KAYNAK: İmam Buhârî, Sahîh-i Buhârî, Kitâbü'l-Mezâlim, Hadis No. 2442.

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

Kaynak: sunnah.com/bukhari:2442

Kur'an da Müslümanları zayıfları savunmaya çağırır:

NİSÂ SÛRESİ 4:75

وَمَا لَكُمْ لَا تُقَٰتِلُونَ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ وَٱلْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ ٱلرِّجَالِ وَٱلنِّسَآءِ وَٱلْوِلْدَٰنِ ٱلَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَآ أَخْرِجْنَا مِنْ هَٰذِهِ ٱلْقَرْيَةِ ٱلظَّالِمِ أَهْلُهَا وَٱجْعَل لَّنَا مِن لَّدُنكَ وَلِيًّا وَٱجْعَل لَّنَا مِن لَّدُنكَ نَصِيرًا ﴿٧٥﴾

Size ne oluyor da: "Rabbimiz! Bizi halkı zalim olan bu şehirden çıkar, katından bize bir sahip çıkan gönder, katından bize bir yardımcı lutfet" diyen zavallı çocuklar, erkekler ve kadınlar uğrunda ve Allah yolunda savaşmıyorsunuz?

Meal: Diyanet İşleri Başkanlığı — quran.com/4:75

ALINACAK DERSLER

Müslüman kardeşini zulme terk etmez. Zayıf bir kadının feryadı, onu savunmak için koca bir eyaleti harekete geçirdi.

ESİRLERİN KURTARILMASI

Seferin ilk amacı esirleri kurtarmaktı. Tarih kitapları, Deybul fethedildikten sonra orada tutulan Müslüman esirlerin serbest bırakıldığını zikreder. Esirleri kurtarmak Resûlullah'ın ﷺ emridir:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 3046

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، حَدَّثَنَا جَرِيرٌ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ أَبِي مُوسَى ـ رضى الله عنه ـ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم " فُكُّوا الْعَانِيَ ـ يَعْنِي الأَسِيرَ ـ وَأَطْعِمُوا الْجَائِعَ وَعُودُوا الْمَرِيضَ ".

TERCÜME:

Ebû Mûsâ'nın rivayet ettiğine göre Resûlullah ﷺ şöyle buyurdu: ***"Esiri kurtarın, açı doyurun, hastayı ziyaret edin."***

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): Kuteybe b. Saîd ← Cerîr b. Abdülhamîd ← Mansûr b. Mu'temir ← Ebû Vâil Şakîk b. Seleme ← Ebû Mûsâ el-Eş'arî رضى الله عنه.

KAYNAK: İmam Buhârî, Sahîh-i Buhârî, Kitâbü'l-Cihâd ve's-Siyer, Esirin Kurtarılması Bâbı, Hadis No. 3046.

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

Kaynak: sunnah.com/bukhari:3046

ALINACAK DERSLER

Haksız yere esir tutulanları kurtarmak, açı doyurmak ve hastayı ziyaret etmek gibi en büyük iyiliklerdendir.

TİTİZ BİR HAZIRLIK

TARİHÎ NOT: HACCÂC'IN PLANLAMASI

Önceki başarısızlıklardan ders alan Haccâc çok titiz bir hazırlık yaptı. Muhammed b. Kâsım'a Şamlı yaklaşık ***6.000*** süvari ve bir deve birliği verildi. 500 kişinin kullandığı söylenen ***el-Arûs*** adlı büyük mancınık dahil ağır teçhizat deniz yoluyla gönderildi. Belâzürî ayrıca Haccâc'ın pamuğu keskin sirkeye batırıp kuruttuğunu, böylece askerlerin pamuğu suya batırarak Sind'de sirke yapabileceğini rivayet eder. Muhammed b. Kâsım sefer boyunca Haccâc ile sürekli yazıştı.

Rivayetin derecesi: Sind fethi tarihlerinde sahih bir senet olmadan rivayet edilmiştir. Kıssa meşhurdur ve tarih olarak kabul edilir, ancak sahih bir hadis gibi delil olarak kullanılamaz.

KAYNAK:
Belâzürî, Fütûhu'l-büldân; Çaçnâme.

ALINACAK DERSLER

Allah'a tevekkül, hazırlığı ihmal etmek demek değildir. Sind'deki başarı titiz bir planlama ve geçmiş başarısızlıklardan alınan dersler üzerine kuruldu.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

DEYBUL'UN FETHİ

TARİHÎ NOT: İLK LİMAN

Muhammed b. Kâsım, hicrî 92–93 (711–712) yılları civarında Sind'in ana limanı ***Deybul***'a ulaştı ve onu kuşattı. El-Arûs mancınığı şehrin tapınağındaki büyük bayrak direğini yıktı ve şehir sonunda fethedildi. Ardından Deybul'da bir mescit inşa etti ve oraya yaklaşık ***4.000*** Müslüman yerleştirdi.

Rivayetin derecesi: Sind fethi tarihlerinde sahih bir senet olmadan rivayet edilmiştir. Kıssa meşhurdur ve tarih olarak kabul edilir, ancak sahih bir hadis gibi delil olarak kullanılamaz.

KAYNAK:
Belâzürî, Fütûhu'l-büldân; Çaçnâme.

Arkeologlar, bugünkü Karaçi yakınlarındaki ***Banbhore*** kalıntılarının Deybul'un yeri olduğuna inanır. Orada bulunan bir mescidin temelleri Güney Asya'nın en eskileri arasında sayılır. Ancak bu mesciddeki en eski kitabe, Muhammed b. Kâsım'ın döneminden sonra, hicrî 109 (727) yılına tarihlidir; dolayısıyla binanın onun inşa ettiği mescit mi yoksa sonradan yeniden yapılmış bir mescit mi olduğu kesinleştirilemez.

ALINACAK DERSLER

Fetihten sonra mescit inşa etmek, asıl amacın yalnızca fethetmek değil İslam'ı yerleştirmek olduğunu gösterir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

İNDUS'U GEÇİŞ: DÂHİR'E KARŞI SAVAŞ

TARİHÎ NOT: RAMAZAN 93

Deybul'dan sonra Muhammed b. Kâsım Nîrûn ve Sehvân üzerinden kuzeye ilerledi; pek çok şehir barış antlaşmalarıyla teslim oldu. Ardından gemilerden kurulan bir köprüyle ***İndus Nehri***'ni geçti ve savaş filleri kullanan Kral Dâhir'in ordusuyla karşılaştı. ***Hicrî 93 Ramazan***'ında (Haziran 712) Râver yakınlarındaki büyük savaşta Kral Dâhir öldürüldü ve ordusu yenildi.

Rivayetin derecesi: Hicrî 93 yılında Kral Dâhir'e karşı kazanılan zafer tarihçilerin ittifakıyla sabittir; savaşın ayrıntıları çoğunlukla Çaçnâme'den gelir ve kaynaklar arasında farklılık gösterir.

KAYNAK:
Belâzürî, Fütûhu'l-büldân; Ya'kûbî, Târîh; Çaçnâme.

ALINACAK DERSLER

Büyük engeller — geniş bir nehir ve savaş filleri — hikmet ve sabırla aşılabilir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

DÂHİR'İN KIZLARI HİKÂYESİ: GERÇEK İLE EFSANE ARASINDA

KAYNAK NOTU: SABİT OLMAYAN BİR HİKÂYE

Çaçnâme'ye göre Kral Dâhir'in iki kızı halifeye gönderilmiş ve Muhammed b. Kâsım'ın kendilerine iffetsizlik ettiğini yalan yere iddia etmişlerdir. Bu hikâyeye göre halife Muhammed'in ölünceye kadar ham bir sığır derisine dikilmesini emretmiş, ardından prensesler babalarının intikamını almak için yalan söylediklerini itiraf etmişlerdir.

Bu hikâye daha erken kaynak olan Belâzürî'de ***bulunmaz***. Yalnızca miladi 13. asırda derlenen Farsça Çaçnâme'de yer alır ve pek çok efsanevî özellik taşır. Belâzürî farklı ve daha makul bir sebep zikreder: Muhammed, Haccâc'ın ölümünden sonraki siyasî çalkantı sebebiyle geri çağrılmış ve hapsedilmiştir (bkz. 13. Bölüm).

Rivayetin derecesi: Zayıf ve sabit değil; efsaneye karışmıştır.

KAYNAK:

Çaçnâme; Belâzürî, Fütûhu'l-büldân; Sind fethinin kaynaklarına dair modern tarih araştırmaları.

ALINACAK DERSLER

Dramatik bir hikâye mutlaka doğru değildir. Daha az heyecan verici olsa da daha erken ve daha makul kaynağın rivayetini seçeriz.

SİND HALKI İÇİN DİN ÖZGÜRLÜĞÜ

TARİHÎ NOT: BRAHMANÂBÂD'IN TAPINAKLARI

Brahmanâbâd fethedildikten sonra halkı tapınaklarını yeniden inşa etmek ve ibadetlerine devam etmek için izin istedi. Muhammed b. Kâsım Haccâc'a yazdı; Haccâc, teslim olup cizye ödedikleri için onlara Hristiyanlar, Yahudiler ve Mecûsîler gibi davranılmasını, ***ilahlarına ibadet etmelerine izin verilmesini*** ve tapınaklarını yeniden yapmalarına engel olunmamasını bildirdi. Brahmanlar da idareye yardım etmek üzere görevlendirildi.

Rivayetin derecesi: Sind fethi tarihlerinde sahih bir senet olmadan rivayet edilmiştir. Kıssa meşhurdur ve tarih olarak kabul edilir, ancak sahih bir hadis gibi delil olarak kullanılamaz.

KAYNAK:
Belâzürî, Fütûhu'l-büldân; Çaçnâme.

Bu siyaset Kur'an'ın ilkesiyle uyumludur:

BAKARA SÛRESİ 2:256

لَآ إِكۡرَاهَ فِي ٱلدِّينِۖ قَد تَّبَيَّنَ ٱلرُّشۡدُ مِنَ ٱلۡغَيِّۚ فَمَن يَكۡفُرۡ بِٱلطَّٰغُوتِ وَيُؤۡمِنۢ
بِٱللَّهِ فَقَدِ ٱسۡتَمۡسَكَ بِٱلۡعُرۡوَةِ ٱلۡوُثۡقَىٰ لَا ٱنفِصَامَ لَهَاۗ وَٱللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ٢٥٦

Dinde zorlama yoktur; Artık hak ile batıl iyice ayrılmıştır. Tağutu (saptırıcıları) inkar edip Allah'a inanan kimse, kopmak bilmeyen sağlam bir kulpa sarılmıştır. Allah işitendir, bilendir

Meal: Diyanet İşleri Başkanlığı — quran.com/2:256

Resûlullah ﷺ de Müslümanlarla antlaşması olan gayrimüslimi öldüren kimseyi şiddetle uyarmıştır:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 3166

حَدَّثَنَا قَيْسُ بْنُ حَفْصٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَمْرٍو، حَدَّثَنَا مُجَاهِدٌ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو ـ رضى الله عنهما ـ عَنِ النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم قَالَ " مَنْ قَتَلَ مُعَاهَدًا لَمْ يَرَحْ رَائِحَةَ الْجَنَّةِ، وَإِنَّ رِيحَهَا تُوجَدُ مِنْ مَسِيرَةِ أَرْبَعِينَ عَامًا ".

TERCÜME:

Abdullah b. Amr'ın rivayet ettiğine göre Nebî ﷺ şöyle buyurdu: ***"Kim bir muâhedi (antlaşmalı gayrimüslimi) öldürürse cennetin kokusunu alamaz; oysa onun kokusu kırk yıllık mesafeden duyulur."***

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): Kays b. Hafs ← Abdülvâhid b. Ziyâd ← Hasan b. Amr ← Mücâhid b. Cebr ← Abdullah b. Amr رضى الله عنهما.

KAYNAK: İmam Buhârî, Sahîh-i Buhârî, Kitâbü'l-Cizye, Hadis No. 3166.

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

Kaynak: sunnah.com/bukhari:3166

ALINACAK DERSLER

İslam zorla kabul ettirilmez. Müslüman olmayan Sind halkının canı, malı ve ibadethaneleri korundu — ve onların torunlarının çoğu daha sonra gönül rızasıyla Müslüman oldu.

SAVAŞMAYANLARA ADALET

Tarihî rivayetler, Muhammed b. Kâsım'ın pek çok yerel görevliyi görevinde bıraktığını, vergileri belirli oranlarda tespit ettiğini ve gelirin bir kısmını yerel din adamlarına verdiğini zikreder. Bu siyaset pek çok şehrin savaşmadan teslim olmasını sağladı.

Allah, Müslümanları kendileriyle savaşmayanlara iyilik etmekten men etmez:

MÜMTEHİNE SÛRESİ 60:8

لَّا يَنْهَىٰكُمُ ٱللَّهُ عَنِ ٱلَّذِينَ لَمْ يُقَٰتِلُوكُمْ فِى ٱلدِّينِ وَلَمْ يُخْرِجُوكُم مِّن دِيَٰرِكُمْ أَن تَبَرُّوهُمْ وَتُقْسِطُوٓاْ إِلَيْهِمْ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ يُحِبُّ ٱلْمُقْسِطِينَ ﴿٨﴾

Allah, din uğrunda sizinle savaşmayan, sizi yurdunuzdan çıkarmayan kimselere iyilik yapmanızı ve onlara karşı adil davranmanızı yasak kılmaz; doğrusu Allah adil olanları sever

Meal: Diyanet İşleri Başkanlığı — quran.com/60:8

ALINACAK DERSLER

Müslüman olsun olmasın herkese adalet, İslam'ın öğretisinin bir parçasıdır — ve kalpleri kılıçtan daha etkili biçimde açar.

ER-RÛR VE MULTAN

TARİHÎ NOT: PENCAP'A KADAR

Dâhir'e karşı zaferden sonra Muhammed b. Kâsım ***Brahmanâbâd***'ı, ardından başkent ***er-Rûr***'u (Aror) fethetti. Kuzeye ilerlemeye devam ederek hicrî 95 (713–714) yılı civarında ***Multan***'ı fethetti. Multan'da altınla dolu büyük bir tapınak vardı; bu yüzden şehre "Ferc Beyti'z-Zeheb" (altın evin sınırı) denildi. Irak'a gönderilen ganimetin seferin toplam masrafını aştığı söylenir.

Rivayetin derecesi: Sind fethi tarihlerinde sahih bir senet olmadan rivayet edilmiştir. Kıssa meşhurdur ve tarih olarak kabul edilir, ancak sahih bir hadis gibi delil olarak kullanılamaz.

KAYNAK:
Belâzürî, Fütûhu'l-büldân; İbnü'l-Esîr, el-Kâmil fi't-târîh.

ALINACAK DERSLER

Hızlı başarı, onu yönetecek hikmet gerektirir. Sind'in fethi yalnızca askerî bir zafer değil, düzenli bir idareydi.

İKTİDAR DEĞİŞİKLİĞİ VE VÂSIT ZİNDANI

TARİHÎ NOT: SİYASÎ ÇALKANTININ KURBANI

Hicrî 95 yılında Haccâc öldü, hicrî 96 yılında da Halife Velîd b. Abdülmelik vefat etti. Yeni halife ***Süleyman b. Abdülmelik***, Haccâc'a ve ailesine şiddetle düşmandı. Sind'e yeni bir vali tayin etti ve Muhammed b. Kâsım'ın zincire vurularak getirilmesini emretti. Muhammed, Haccâc ailesine kin besleyen vali Sâlih b. Abdurrahman'ın emrinde Irak'taki ***Vâsıt***'ta hapsedildi ve hicrî 96 (715) yılında, henüz gençken, işkenceyle öldürüldü.

Belâzürî'nin rivayetine göre götürülürken şu meşhur beyti okudu: **«□□□□□□□ □□□□□□□□□□□ □□□□□□ □□□□□□□□□□ □□□□□□□□□□ □□□□□□□□ □ □□□□□□□□□□ □□□□□»** — "Beni harcadılar; savaş günü ve sınırı korumak için nasıl bir genci harcadılar!"

Rivayetin derecesi: Sind fethi tarihlerinde sahih bir senet olmadan rivayet edilmiştir. Kıssa meşhurdur ve tarih olarak kabul edilir, ancak sahih bir hadis gibi delil olarak kullanılamaz.

KAYNAK:
Belâzürî, Fütûhu'l-büldân; İbnü'l-Esîr, el-Kâmil fi't-târîh.

Resûlullah ﷺ zulmün ne kadar ağır olduğunu hatırlatmıştır:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 2447

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ الْمَاجِشُونُ، أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ دِينَارٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ ـ رضى الله عنهما ـ عَنِ النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم قَالَ " الظُّلْمُ ظُلُمَاتٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ".

TERCÜME:

Abdullah b. Ömer'in rivayet ettiğine göre Nebî ﷺ şöyle buyurdu: ***"Zulüm, kıyamet gününde karanlıklardır."***

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): Ahmed b. Yûnus ← Abdülazîz el-Mâcişûn ← Abdullah b. Dînâr ← Abdullah b. Ömer رضى الله عنهما.

KAYNAK: İmam Buhârî, Sahîh-i Buhârî, Kitâbü'l-Mezâlim, Hadis No. 2447.

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

Kaynak: sunnah.com/bukhari:2447

ALINACAK DERSLER

Siyasî çalkantı masumları yok edebilir. Yöneticilerin Muhammed b. Kâsım'a yaptığı haksızlık, gizlenmemesi, dürüstçe kabul edilmesi gereken tarihî bir yanlıştır.

İMTİHANDA SABIR

Tarihî rivayetler, uzak bir ülkede büyük bir orduya komuta etmesine rağmen Muhammed b. Kâsım'ın isyan ettiğini veya halifenin emrine direndiğini zikretmez. Kararı kabul edip döndü. Resûlullah ﷺ müminin her hâlinin onun için hayır olduğunu öğretmiştir:

HADİS — SAHÎH-İ MÜSLİM, NO. 2999

حَدَّثَنَا هَدَّابُ بْنُ خَالِدٍ الأَزْدِيُّ، وَشَيْبَانُ بْنُ فَرُّوخَ، جَمِيعًا عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ الْمُغِيرَةِ، - وَاللَّفْظُ لِشَيْبَانَ - حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ، حَدَّثَنَا ثَابِتٌ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى، عَنْ صُهَيْبٍ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم " عَجَبًا لأَمْرِ الْمُؤْمِنِ إِنَّ أَمْرَهُ كُلَّهُ خَيْرٌ وَلَيْسَ ذَاكَ لأَحَدٍ إِلاَّ لِلْمُؤْمِنِ إِنْ أَصَابَتْهُ سَرَّاءُ شَكَرَ فَكَانَ خَيْرًا لَهُ وَإِنْ أَصَابَتْهُ ضَرَّاءُ صَبَرَ فَكَانَ خَيْرًا لَهُ " .

TERCÜME:

Suheyb'in rivayet ettiğine göre Resûlullah ﷺ şöyle buyurdu: ***"Müminin durumu ne hoştur! Her işi onun için hayırdır; bu da yalnızca mümine mahsustur. Ona bir sevinç dokunursa şükreder, bu onun için hayır olur. Ona bir sıkıntı dokunursa sabreder, bu da onun için hayır olur."***

SENED İmam Müslim'in rivayet zinciri (talebeden hocaya): Heddâb b. Hâlid el-Ezdî ve Şeybân b. Ferrûh ← Süleyman b. Mugîre ← Sâbit el-Bünânî ← Abdurrahman b. Ebû Leylâ ← Suheyb er-Rûmî رضي الله عنه.

KAYNAK: İmam Müslim, Sahîh-i Müslim, Kitâbü'z-Zühd ve'r-Rekâik, Hadis No. 2999.

DERECE: SAHİH — Sahîh-i Buhârî'den sonra en sahih hadis kitabı olan Sahîh-i Müslim'de yer alır.

Kaynak: sunnah.com/muslim:2999

ALINACAK DERSLER

Zafer şükürle, zulüm sabırla imtihan edilir. Muhammed b. Kâsım kısa ömründe her ikisini de yaşadı.

SİND HALKININ AĞITI

TARİHÎ NOT: FETHETTİĞİ HALKIN SEVGİSİ

Belâzürî'nin rivayetine göre Muhammed b. Kâsım götürülürken ***Hind (Sind) halkı onun için ağladı*** ve bir kısmı hatırası için Kîrec şehrinde onun bir heykelini yaptı. Bu, çoğu Müslüman olmayan bu halkın onun adaletine ve muamelesine ne kadar değer verdiğini gösterir.

Rivayetin derecesi: Sind fethi tarihlerinde sahih bir senet olmadan rivayet edilmiştir. Kıssa meşhurdur ve tarih olarak kabul edilir, ancak sahih bir hadis gibi delil olarak kullanılamaz.

KAYNAK:
Belâzürî, Fütûhu'l-büldân.

Heykel yapmak İslamî bir uygulama değildir; bu rivayet yalnızca o dönemde çoğu Hindu ve Budist olan Sind halkının, ülkelerini fetheden komutanı ne kadar sevdiğinin bir delili olarak zikredilmiştir.

ALINACAK DERSLER

Bir liderin adaletinin ölçüsü, dini farklı olanlar dahil yönettiği insanlar tarafından nasıl hatırlandığıdır.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

MİRASI: GÜNEY ASYA'DA BÂBÜ'L-İSLÂM

Sind daha sonra Hint alt kıtasında ***"Bâbü'l-İslâm"*** (İslam'ın Kapısı) olarak anıldı. Tüccarlar, âlimler ve sûfîler vasıtasıyla İslam oradan bütün Güney Asya'ya yayıldı; bugün Pakistan, Hindistan ve Bangladeş'te yüz milyonlarca Müslüman yaşar. Pakistan'da Muhammed b. Kâsım, bölgedeki İslam tarihinin en erken şahsiyetlerinden biri olarak anılır.

MUHAMMED B. KÂSIM'IN VASIFLARI VE KARAKTERİ

VASIF	KISSASINDAN ÖRNEK
Mazlumun savunucusu	Esir kadınların feryadına cevap vermesi
Genç ama kabiliyetli	Gençken orduya komuta etmesi
Titiz ve disiplinli	Hazırlık ve Haccâc ile yazışma
Gayrimüslimlere adil	Brahmanâbâd'da din özgürlüğü
Hikmetli bir idareci	Yerel görevlileri görevinde bırakması
Sabırlı ve itaatkâr	Geri çağrılmayı isyan etmeden kabul etmesi

ALINACAK DERSLER

Kısa bir ömür uzun bir iz bırakabilir. Yaklaşık on üç asır sonra İslam, onun açtığı topraklarda hâlâ yaşamaktadır.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

MUHAMMED B. KÂSIM KISSALARININ KAYNAKLARI

Bu tablo her kıssanın kaynağını ve derecesini özetler; böylece okuyucu sahih olanı sadece meşhur olandan ayırt edebilir.

KISSA	KAYNAK	DERECE
Üsâme b. Zeyd'in komutanlığı	Sahîh-i Buhârî 4469	Sahih
"Yetiş ey Haccâc!" feryadı	Belâzürî	Tarih
Müslüman kardeşini yalnız bırakmaz	Sahîh-i Buhârî 2442	Sahih
Esiri kurtarın	Sahîh-i Buhârî 3046	Sahih
Hazırlık ve el-Arûs mancınığı	Belâzürî	Tarih
Deybul / Banbhore mescidi	Belâzürî; arkeoloji	Tarih; bina tarihi kesin değil
Dâhir'e karşı zafer (93 H)	Tarih kitapları	İttifakla sabit
Dâhir'in kızlarının iftirası	Çaçnâme	Sabit değil
Brahmanâbâd'da din özgürlüğü	Belâzürî; Çaçnâme	Tarih
Muâhedi öldürmenin yasaklanması	Sahîh-i Buhârî 3166	Sahih
Vâsıt'ta hapis ve vefat (96 H)	Belâzürî	Tarih
Zulüm karanlıktır	Sahîh-i Buhârî 2447	Sahih
Müminin durumu ne hoştur	Sahîh-i Müslim 2999	Sahih
Sind halkının ağıtı	Belâzürî	Tarih

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

ŞAHSİYETLER, YERLER VE KRONOLOJİ

ŞAHSİYET	ROLÜ
Haccâc b. Yûsuf	Doğu eyaletleri valisi, akrabası ve seferin planlayıcısı
Velîd b. Abdülmelik	Fetih sırasındaki Emevî halifesi
Kral Dâhir	Hicrî 93'te öldürülen Sind kralı
Süleyman b. Abdülmelik	Onu geri çağıran halife
Sâlih b. Abdurrahman	Onu hapseden Irak valisi

YER	OLAY
Tâif	Sakîf oğullarının yurdu
Deybul (Banbhore)	Fethedilen liman; mescit inşa edildi
İndus Nehri	Dâhir ile savaştan önce geçildi
Brahmanâbâd ve er-Rûr	Fethedilen şehirler; din özgürlüğü
Multan	Fethin kuzey sınırı (95 H)
Vâsıt	Hapsedildiği ve vefat ettiği yer (96 H)

YIL	OLAY
y. 72 H	Tâif'te doğdu
92–93 H	Sind seferi; Deybul'un fethi
Ramazan 93 H	Kral Dâhir'e karşı zafer
93–95 H	Brahmanâbâd, er-Rûr ve Multan
95 H	Haccâc'ın ölümü
96 H	Velîd'in vefatı; geri çağrıldı, hapsedildi ve Vâsıt'ta vefat etti

MUHAMMED B. KÂSIM HAKKINDA SIKÇA SORULAN SORULAR

Bu bölüm, Muhammed b. Kâsım hakkında sıkça sorulan sorulara cevap verir. Cevaplar kısadır; ayrıntılar önceki bölümlerdedir.

1. MUHAMMED B. KÂSIM KİMDİR?

Sind'i fetheden (92–95 H) Sakîf kabilesinden genç bir Emevî komutanı.

2. ORDUYU YÖNETTİĞİNDE KAÇ YAŞINDAYDI?

Kaynakların çoğu onun henüz genç, yaklaşık 17 yaşında olduğunu söyler; gerçek yaşı kaynaklar arasında farklıdır.

3. SİND SEFERİ NEDEN GÖNDERİLDİ?

Sebeplerden biri, Serendib'den Müslüman kadınları taşıyan bir geminin Deybul sularında korsanlarca ele geçirilmesiydi.

4. HACCÂC İLE İLİŞKİSİ NEDİR?

Seferi planlayan ve finanse eden Haccâc b. Yûsuf'un yakın akrabasıydı.

5. KRAL DÂHİR NE ZAMAN YENİLDİ?

Hicrî 93 Ramazan'ında (Haziran 712).

6. HİNDU VE BUDİST HALKA NASIL DAVRANILDI?

Zimmî olarak kabul edildiler; ibadet etmelerine ve tapınaklarını yeniden yapmalarına izin verildi.

7. DÂHİR'İN KIZLARI HİKÂYESİ DOĞRU MU?

Yalnızca daha sonraki Çaçnâme'de yer alır, efsaneye karışmıştır ve sabit değildir.

8. FETİHLERİ NEREYE KADAR ULAŞTI?

Güneyde Deybul'dan Pencap'taki Multan'a kadar.

9. NEDEN GERİ ÇAĞRILDI?

Halife Süleyman b. Abdülmelik, Haccâc'a ve ailesine düşman olduğu için.

10. NASIL VEFAT ETTİ?

Vâsıt'ta hapsedildi ve hicrî 96 (715) yılında işkenceyle öldürüldü.

11. SİND HALKI ONU NASIL HATIRLADI?

Belâzürî, götürülürken onun için ağladıklarını rivayet eder.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

12. KISSASINDAN ALINACAK EN BÜYÜK DERS NEDİR?

Mazlumu savunmak, herkese adil olmak ve haksızlığa uğrayınca sabretmek.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

DERSLER VE SONUÇ

Muhammed b. Kâsım'ın kıssası denizde esir düşen bir kadının feryadıyla başlar ve Vâsıt zindanında vefat eden bir gençle sona erer. İkisinin arasında Güney Asya'da İslam'ın kapısı açıldı.

DERS	MUHAMMED B. KÂSIM KISSASINDAN
Liyakatle liderlik	Üsâme b. Zeyd kıssası
Mazlumu savunmak	"Müslüman Müslüman'ın kardeşidir…"
Esirleri kurtarmak	"Esiri kurtarın…"
Dinde zorlama yoktur	Bakara 2:256; Brahmanâbâd
Antlaşmalıları korumak	Muâhedi öldürmeye karşı uyarı
Zulüm karanlıktır	Vâsıt zindanındaki son
İmtihanda sabır	"Müminin durumu ne hoştur…"
Kaynaklarda dürüstlük	Sabit olmayan Dâhir'in kızları hikâyesi

Muhammed b. Kâsım'ı örnek alabilmeyi dileriz: mazlumun feryadına cevap vermek, herkese adil olmak ve imtihan edildiğimizde sabretmek.

İnşallah İslam Kahramanları serisi, İslam'ın bir başka kahramanının kıssasıyla devam edecektir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

KAYNAKÇA

KUR'AN VE TEFSİR

Kur'ân-ı Kerîm, Osmanî hat ve Diyanet İşleri Başkanlığı meali. quran.com

İbn Kesîr, Tefsîru'l-Kur'âni'l-Azîm (Bakara 2:256; Nisâ 4:75; Mümtehine 60:8).

HADİS

Sahîh-i Buhârî 2442, 2447, 3046, 3166, 4469. sunnah.com/bukhari

Sahîh-i Müslim 2999. sunnah.com/muslim

İbn Hacer el-Askalânî, Fethu'l-Bârî; Nevevî, Şerhu Sahîhi Müslim.

TARİH VE TABAKÂT KİTAPLARI

Belâzürî, Fütûhu'l-büldân (Sind'in fethi bölümü).

Ya'kûbî, Târîhu'l-Ya'kûbî.

İbnü'l-Esîr, el-Kâmil fi't-târîh.

Çaçnâme (Fethnâme-i Sind), Ali b. Hâmid el-Kûfî'nin Farsça tercümesi.

Ziriklî, el-A'lâm.

Wikipedia, "Muhammad ibn al-Qasim". en.wikipedia.org/wiki/Muhammad_ibn_al-Qasim

QURANSCİENCE.MY'DEKİ İLGİLİ SERİLER

İslam Kahramanları, Seri 1: Hamza b. Abdülmuttalib'den Seri 16: Târık b. Ziyâd'a kadar. quranscience.my/#pahlawan

DESTEK VE BAĞIŞ

Bu e-kitap Müslümanlar için **tamamen ücretsiz** yayımlanmıştır ve **kesinlikle satılamaz**. Araştırma masraflarına, quranscience.my sitesinin barındırma giderlerine ve yeni e-kitapların yayımına destek olmak için yapılacak bağışlar memnuniyetle karşılanır — ancak **zorunlu değildir**. Allah her bağışı sadaka-i câriye olarak kabul etsin.

BAKARA SÛRESİ 2:261

مَّثَلُ ٱلَّذِينَ يُنفِقُونَ أَمۡوَٰلَهُمۡ فِي سَبِيلِ ٱللَّهِ كَمَثَلِ حَبَّةٍ أَنۢبَتَتۡ سَبۡعَ سَنَابِلَ فِي كُلِّ سُنۢبُلَةٖ مِّاْئَةُ حَبَّةٖۗ وَٱللَّهُ يُضَٰعِفُ لِمَن يَشَآءُۚ وَٱللَّهُ وَٰسِعٌ عَلِيمٌ ٢٦١

Mallarını Allah yolunda sarfedenlerin durumu, her başağında yüz tane olmak üzere yedi başak veren tanenin durumu gibidir. Allah dilediğine kat kat verir. Allah'ın lütfü geniştir, O her şeyi bilendir.

Meal: Diyanet İşleri Başkanlığı — quran.com/2:261

SEBE SÛRESİ 34:39

قُلۡ إِنَّ رَبِّي يَبۡسُطُ ٱلرِّزۡقَ لِمَن يَشَآءُ مِنۡ عِبَادِهِۦ وَيَقۡدِرُ لَهُۥۚ وَمَآ أَنفَقۡتُم مِّن شَيۡءٖ فَهُوَ يُخۡلِفُهُۥۖ وَهُوَ خَيۡرُ ٱلرَّٰزِقِينَ ٣٩

De ki: "Doğrusu Rabbim, kullarından dilediğinin rızkını hem genişletir ve hem de ona daraltıp bir ölçüye göre verir; sarfettiğiniz herhangi bir şeyin yerine O daha iyisini koyar, çünkü O rızık verenlerin en hayırlısıdır."

Meal: Diyanet İşleri Başkanlığı — quran.com/34:39

HADİS — SAHÎH-İ MÜSLİM, NO. 2588

حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ، وَقُتَيْبَةُ، وَابْنُ، حُجْرٍ قَالُوا حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ، - وَهُوَ ابْنُ جَعْفَرٍ - عَنِ الْعَلاَءِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ « مَا نَقَصَتْ صَدَقَةٌ مِنْ مَالٍ وَمَا زَادَ اللَّهُ عَبْدًا بِعَفْوٍ إِلاَّ عِزًّا وَمَا تَوَاضَعَ أَحَدٌ لِلَّهِ إِلاَّ رَفَعَهُ اللَّهُ ».

TERCÜME:

Ebû Hüreyre'den رضى الله عنه, Resûlullah'tan ﷺ rivayet edildiğine göre şöyle buyurdu: "Sadaka maldan bir şey eksiltmez. Allah affeden kulun ancak izzetini artırır. Allah için alçakgönüllü olanı da Allah mutlaka yükseltir."

SENED: İmam Müslim'in rivayet zinciri (talebeden hocaya): Yahya b. Ayyub, Qutaibah b. Sa'id ve 'Ali b. Hujr ← Isma'il b. Ja'far ← al-'Ala' b. 'Abdurrahmân ← babası 'Abdurrahmân b. Ya'qub ← Ebû Hüreyre رضى الله عنه .

KAYNAK: İmam Müslim, Sahîh-i Müslim, Kitâbü'l-Birr ve's-Sıla ve'l-Âdâb, affetmeye ve tevazua teşvik bâbı, Hadis No. 2588.

DERECE: SAHİH — Sahîh-i Müslim'de yer alır.

Kaynak: sunnah.com/muslim:2588

HADİS — SAHÎH-İ MÜSLİM, NO. 1631

حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ، وَقُتَيْبَةُ، - يَعْنِي ابْنَ سَعِيد - وَابْنُ حُجْرٍ قَالُوا حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ، - هُوَ ابْنُ جَعْفَرٍ - عَنِ الْعَلاَءِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ « إِذَا مَاتَ الإِنْسَانُ انْقَطَعَ عَنْهُ عَمَلُهُ إِلاَّ مِنْ ثَلاَثَةٍ إِلاَّ مِنْ صَدَقَةٍ جَارِيَةٍ أَوْ عِلْمٍ يُنْتَفَعُ بِهِ أَوْ وَلَدٍ صَالِحٍ يَدْعُو لَهُ ».

TERCÜME:

Ebû Hüreyre'den رضى الله عنه rivayet edildiğine göre Resûlullah ﷺ şöyle buyurdu: "İnsan ölünce ameli kesilir; ancak üç şey müstesnadır: sadaka-i câriye, faydalanılan ilim ya da kendisine dua eden salih evlat."

SENED: İmam Müslim'in rivayet zinciri (talebeden hocaya): Yahya b. Ayyub, Qutaibah b. Sa'id ve 'Ali b. Hujr ← Isma'il b. Ja'far ← al-'Ala' b. 'Abdurrahmân ← babası 'Abdurrahmân b. Ya'qub ← Ebû Hüreyre رضى الله عنه .

KAYNAK: İmam Müslim, Sahîh-i Müslim, Kitâbü'l-Vasiyye, insana ölümünden sonra ulaşan sevap bâbı, Hadis No. 1631.

DERECE: SAHİH — Sahîh-i Müslim'de yer alır.

Kaynak: sunnah.com/muslim:1631

CEZÂKUMULLÂHU HAYRAN KESÎRÂ



Bağış yapmak için yukarıdaki QR kodunu (DuitNow) okutun.

Uluslararası bağışçılar: yukarıdaki PayPal QR kodunu okutun ya da şu adresi ziyaret edin: paypal.me/quranscience

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir